

LATURA OBIECTIVĂ A INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA

alin.(1) art.217 ȘI LA alin.(1) art.217¹ CP RM

Igor HADÎRCĂ

Catedra Drept Penal și Criminologie

The article represents a study on the objective side of the offences provided by the Paragr.(1) art.217 and Paragr. (1) art.217¹ of the Criminal Code of Republic of Moldova. As an essential requirement for the completeness of the objective side of the offences provided by the Paragr.(1) art.217 and Paragr.(1) art.217¹ of the Criminal Code of Republic of Moldova appears the illegality that characterizes the action that bears on the plants that contain narcotic and psychotropic substances. The opinion that both of the offences provided by the Paragr.(1) art.217 and Paragr.(1) art.217¹ are formal offences is reasoned.

În cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.217 CP RM, acțiunea, care poartă asupra plantelor ce conțin substanțe narcotice sau psihotrope, se prezintă sub oricare din următoarele modalități:

- 1) cultivarea ilegală;
- 2) prelucrarea ilegală;
- 3) utilizarea ilegală;
- 4) alte operațiuni ilegale.

În același timp, în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.217¹ CP RM, acțiunea respectivă se prezintă sub oricare din următoarele modalități normative alternative:

- 1) semănatul fără autorizație;
- 2) cultivarea fără autorizație;
- 3) prelucrarea fără autorizație;
- 4) utilizarea fără autorizație.

La moment, vom face abstracție de deosebirea dintre sintagma „fără autorizație” și termenul „ilegală”. Asupra fondului acestei chestiuni ne vom pronunța *infra*.

Remarcăm că în dispoziția alin.(1) art.217 CP RM nu este specificată modalitatea „semănatul fără autorizație”. Totodată, în dispoziția alin.(1) art.217¹ CP RM nu este menționată modalitatea „alte operațiuni ilegale”. În rest, sub aspectul laturii obiective, cele două dispoziții de incriminare nu comportă diferențe.

Referindu-ne la fiecare din modalitățile normative alternative nominalizate mai sus, vom avea în vedere că „legea penală trebuie să fie formulată în așa fel încât conținutul ei să poată fi ușor de înțeles, să poată fi descifrată cu ușurință conduita periculoasă pe care legea o interzice sau comportamentul pe care legea îl impune, deoarece numai astfel norma poate fi bine însușită și respectată de destinarii ei” [1].

Privitor la modalitatea „cultivarea ilegală” („cultivarea fără autorizație”), este necesar să determinăm înțelesul noțiunii „cultivare”. Literalmente, prin „cultivare” se înțelege acțiunea de a semăna plante; a îngriji și a recolta plante agricole [2]. Aproximativ în aceeași manieră noțiunea „cultivare” este definită în literatura de specialitate: „însămânțarea, răsădirea, îngrijirea și recoltarea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope” [3]; „acțiunea de a însămânța, răsădi, îngriji plante care conțin substanțe stupefiante, a lucra pământul, precum și recoltarea acestor plante” [4]; „însămânțarea, răsădirea, îngrijirea și recoltarea plantelor care conțin substanțe stupefiante” [5]; „însămânțarea și creșterea plantelor ce conțin mijloace narcotice sau substanțe psihotrope” [6] etc.

Însă, toate aceste definiții nu iau în considerație actualul context legislativ în care este utilizată noțiunea „cultivare”. În acest sens, nu putem să nu-i dăm dreptate lui I.Humă care afirmă: „Norma apare, la o primă cercetare, ca fiind acel sens prescriptiv, însă plurivalent, care trebuie degajat din textul legal. Doar ca normă individualizată pentru un caz dat ea poartă, ca urmare a interpretării aplicative, o unică semnificație prescriptivă, desprinsă din cercetarea textului” [7]. Or, în alin.(1) art.217¹ CP RM noțiunile „cultivare” și „semănat” (*alias* „însămânțare”) sunt despărțite prin conjuncția disjunctivă „sau”. Ceea ce înseamnă că semantismul celor două noțiuni nu se poate intersecta.

În conformitate cu lit.e) art.19 al Legii nr.780/2001, terminologia utilizată este constantă și uniformă în actul elaborat; folosirea repetată a unui termen exclude confuzia. Această regulă ne obligă să recunoaștem că

nu este posibil ca, în contextul alin.(1) art.217 CP RM, noțiunea „cultivare” să includă noțiunea „semănat”, odată ce, în contextul alin.(1) art.217¹ CP RM, nu se atestă un asemenea raport de supraordonare între cele două noțiuni. În această ordine de idei, trebuie de menționat că, potrivit Hotărârii Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reglementarea activităților de cultivare a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, nr.1382 din 8.12.2006 [8], prin „cultivare” se înțelege ansamblul lucrărilor ce țin de semănatul, producerea, cultivarea, prelucrarea, păstrarea și utilizarea culturilor folosite la producerea substanțelor narcotice sau substanțelor psihotrope. Prin prisma Codului penal, nici unul din obiectele din clasa definitului, specificate mai sus, nu se integrează noțiunii de cultivare. Și deoarece Codul penal este ierarhic superior în raport cu o hotărâre a Guvernului, definiția reprodușă mai sus nu poate fi acceptată în vederea interpretării noțiunii „cultivare” din alin.(1) art.217 și alin.(1) art.217¹ CP RM. În concluzie, prin prisma prevederilor alin.(1) art.217 și alin.(1) art.217¹ CP RM, prin „cultivare” se are în vedere răsădirea, îngrijirea și recoltarea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope.

Întrucât noțiunea „semănat” nu este folosită în alin.(1) art.217 CP RM, dar este utilizată în alin.(1) art.217¹ CP RM, apare ca deosebit de importantă problema delimitării precise a noțiunilor „semănat” și „cultivare”. Numai astfel se poate asigura respectarea principiului legalității în planul neadmiterii interpretării extensive defavorabile a legii penale. Avem în vedere neadmiterea aplicării alin.(1) art.217 CP RM în situațiile când, de fapt, este vorba despre semănatul fără autorizație a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope.

Iar pericolul unei asemenea aplicări greșite a legii penale există. Astfel, unii autori sunt de părere că prin „semănat” trebuie de înțeles punerea în pământ a semințelor sau a răsadului [9]. Nu suntem de acord cu acest punct de vedere: punerea în pământ a răsadului, sau, altfel spus, răsădirea, face parte din activitatea de cultivare, nu din cea de semănat. Or, prin „răsad” se înțelege planta tânără (crescută din sămânță în seră sau în răsadniță care a fost sau urmează să fie răsădită [10]. Așadar, răsădirea este etapa care urmează semănatului. Iar fiecare din această etapă este corespunzătoare unei anumite faze de vegetație a plantei: semănatul – sămânța; răsădirea – răsadul.

În doctrina penală se consideră că „semănatul” înseamnă introducerea semințelor în stratul superior al solului, adică introducerea lor într-un sol permanent [11]. Nu există nici un temei pentru a interpreta atât de restrictiv noțiunea „semănat”. De aceea, introducerea semințelor într-un sol provizoriu trebuie considerată nu pregătirea de semănatul plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope (așa cum opinează unii autori [12]). Această activitate reprezintă infracțiunea consumată. Concluzia se desprinde din interpretarea literară a noțiunii „răsad”, prezentată mai sus, conform căreia răsadul crește din sămânță în seră sau în răsadniță (adică în sol provizoriu), urmând apoi a fi plantat într-un sol permanent. Dacă am recunoaște că introducerea semințelor într-un sol provizoriu constituie pregătirea pentru semănatul plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, atunci, pe cale de consecință, ar trebui să recunoaștem că răsădirea constituie pregătirea pentru cultivarea plantelor care conțin numitele substanțe. Ceea ce ar fi conceptual incorect.

Putem fi de acord cu A.A. Maiorov și V.B. Malinin că procurarea semințelor plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, ca și crearea condițiilor de încolțire pentru astfel de semințe în afara solului, pot fi considerate exemple de pregătire pentru semănatul plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope [13]. Dar, nu putem agreea ideea exprimată de aceiași autori că crearea condițiilor de încolțire pentru semințele unor asemenea plante într-o cantitate mică de sol, în care planta nu-și poate atinge maturitatea, ar constitui de asemenea pregătirea de semănatul plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope [14]. Nu pe cantitatea de sol sau atingerea maturității plantei trebuie pus accentul. Aceste detalii sunt absolut irelevante pentru calificare. Nu întâmplător, în lista de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope din Hotărârea nr.79/2006 a Guvernului, referitor la plantele care cresc pe teritoriul țării noastre și care sunt interzise pentru cultivare sau necesită autorizație specială este specificat: „indiferent de faza de vegetație”. Astfel, faptul că planta a atins faza de maturizare sau ar fi atins-o în condițiile respective la calificarea infracțiunii nu contează.

De aceea, din momentul punerii în pământ – în condiții naturale sau în condiții artificiale – a semințelor de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, indiferent dacă acestea au încolțit sau nu, infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.217¹ CP RM (atunci când se exprimă în semănatul de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, fără autorizație) trebuie considerată consumată.

Mai sus s-a menționat că prin „cultivare” se are în vedere răsădirea, îngrijirea și recoltarea plantelor. Ori-care din aceste trei modalități faptice este suficientă pentru a recunoaște că persoana a săvârșit cultivarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, în condiții de ilegalitate sau fără autorizație.

Noțiunea „răsădire” a fost deja examinată. Noțiunea „recoltare” nu prezintă dificultăți de ordin semantic. Cât privește noțiunea „îngrijire”, aceasta merită o atenție mai mare.

Prin „îngrijire” se are în vedere udarea, plivirea, tratarea cu îngrășăminte, afânarea solului, nimicirea dăunătorilor și alte asemenea activități de menținere în bune condiții a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope. De asemenea, noțiunea de îngrijire include: „selecția de noi soiuri, sporirea productivității plantelor, ridicarea rezistenței plantelor la condițiile climaterice nefavorabile” [15]; „efectuarea de experimente asupra plantelor în scopul sporirii calităților narcotice ale acestora” [16].

În art.13 al Legii nr.339/2005 a României se utilizează noțiunea „plante spontane ce conțin substanțe stupefiante sau psihotrope”. Se au în vedere plantele care au crescut de la sine, fără a fi însămânțate intenționat de către cineva. În legătură cu aceasta, T.M. Klimenko menționează că sub incidența noțiunii „cultivare” nu poate să cadă îngrijirea plantelor spontane, deoarece îngrijirea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope presupune numai îngrijirea plantelor care au crescut din semințele introduse în sol [17].

Este încă un exemplu de interpretare restrictivă a legii penale, adică de „interpretare chemată să constate că norma ar fi prea largă față de cazurile încadrabile în text: *lex dixit plus quam voluit*” [18].

În ce ne privește, considerăm că nu există impedimente pentru a califica drept cultivare a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, în condiții de ilegalitate sau fără autorizație, îngrijirea unor astfel de plante, care sunt spontane. Or, noțiunile „semănat” și „cultivat” sunt noțiuni de sine stătătoare. Din textul legii penale nu rezultă că cultivarea trebuie să fie neapărat precedată de semănat, nici că cultivarea și semănatul trebuie să fie comise de către același făptuitor. De aceea, persoana care îngrijește plantele spontane care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, în condiții de ilegalitate sau fără autorizație, urmează a fi trasă la răspundere, după caz, conform alin.(1) art.217 sau alin.(1) art.217¹ CP RM.

Clasificarea acestui aspect în demersul nostru de neacceptare a interpretării restrictive a legii penale o considerăm deosebit de importantă, întrucât „destinatarii normei vor putea să decidă asupra propriului comportament numai după ce au cunoscut ceea ce este interzis de norma penală sau ceea ce este permis de aceasta; altfel zis, numai după ce legea i-a prevenit asupra faptelor pe care societatea înțelege să le interzică sau să le pretindă... Precizarea clară a conținutului normei de incriminare apare ca o garanție a realizării principiului legalității penale” [19].

Din analiza efectuată *supra* se desprinde că infracțiunile prevăzute la alin.(1) art.217 sau la alin.(1) art.217¹ CP RM (atunci când se exprimă în cultivarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, în condiții de ilegalitate sau fără autorizație) se consideră consumate din momentul punerii în pământ a răsădului, îngrijirii sau străngerii recoltei de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, chiar dacă aceste plante sunt spontane.

Noțiunile „prelucrare” și „utilizare” sunt folosite pentru caracterizarea faptei prejudiciabile atât în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.217 CP RM, cât și în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.217¹ CP RM.

Prin „prelucrare” trebuie de înțeles tratarea, cu ajutorul unor agenți chimici, fizici, mecanici etc. a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope.

Pot fi evidențiate următoarele modalități faptice ale prelucrării: 1) rafinarea (separarea plantelor de impurități); 2) mărirea în plante a concentrației de substanțe narcotice sau psihotrope ori a efectului lor (fierberea lor cu alcool, oțet etc.); 3) acțiunile îndreptate spre obținerea preparatelor ce nu conțin substanțe narcotice sau psihotrope [20].

Prelucrarea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope trebuie deosebită de aducerea acestor plante într-o formă mai comodă de a le consuma. În acest din urmă caz nu are loc nici mărirea concentrației de substanțe narcotice sau psihotrope, nici separarea plantelor de impurități. În consecință, fapta nu poate fi calificată potrivit alin.(1) art.217 sau alin.(1) art.217¹ CP RM. Aducerea plantelor într-o formă mai comodă pentru a le consuma reprezintă pregătirea de contravenția administrativă prevăzută la art.44 din Codul cu privire la contravențiile administrative, deci este exceptată de sancționare.

Referindu-ne la noțiunea „utilizare”, trebuie să recunoaștem că anterior am echivalat-o cu noțiunea „consum” [21]. Ne-am reconsiderat punctul de vedere, fiind de acord cu opinia că prin „utilizare” trebuie de înțeles folosirea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, în procesul de producție [22].

Într-adevăr, nu trebuie să uităm că, în conformitate cu alin.(2) art.4 din Legea nr.780/2001, actul legislativ trebuie să fie în concordanță cu cadrul juridic existent. Iar potrivit alin.(2) art.2 al Legii nr.382/1999, utilizarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope se află sub controlul statului și este dirijată de el

prin Comisia Interdepartamentală de Combatere a Narcomaniei și Narcobusinessului. *Ab absurdo sensu*, statul nu poate dirija consumul de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, deoarece în Republica Moldova nu este legalizat consumul nemedical de droguri.

Noțiunea „alte operațiuni” este folosită pentru caracterizarea laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.217 CP RM. Susținem punctul de vedere, conform căruia modalitatea normativă, desemnată prin această noțiune, se concretizează în „oricare activități ilegale asupra plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, cu excepția cultivării, prelucrării și utilizării (și semănatului – *n.a.*). Modalitatea normativă în cauză se poate înfățișa sub următoarele modalități faptice: procurarea; păstrarea; transportarea; expedierea etc.” [23].

Considerăm că lista modalităților normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la alin.(1) art.217 CP RM trebuie să fie limitată. Așa cum este în cazul faptei prejudiciabile prevăzute la alin.(1) art.217¹ CP RM. În acest scop, recomandăm excluderea, din dispoziția alin.(1) art.217 CP RM, a cuvintelor „sau altor operațiuni ilegale cu astfel de plante”, iar în locul acestora să se prevadă sintagma „ilegală a unor astfel de plante”.

Această amendare a legii penale, pe care o propunem, va elimina pericolul interpretării extensive defavorabile a incriminării de la alin.(1) art.217 CP RM. Or, nu putem să nu sprijinim părerea expusă de D.I. Lămășanu: „... există pericolul de a se folosi expresii generale, vagi, susceptibile de a se referi la variate fapte concrete, lipsind norma de precizie și, implicit, de eficiență. Deși folosirea clauzelor generale este un progres față de redactarea cazuistică a legii penale, ea reprezintă un pericol pentru securitatea relațiilor juridice, subminând funcția de garanție a legii penale” [24]. Într-adevăr, expresia „alte operațiuni ilegale” este prea generală pentru a asigura aplicarea eficientă a legii penale, care este o lege de interpretare strictă.

Ca cerință esențială pentru întregirea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la alin.(1) art.217 și la alin.(1) art.217¹ CP RM apare ilegalitatea ce caracterizează acțiunea ce poartă asupra plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope. Se are în vedere că semănatul, cultivarea, prelucrarea, utilizarea sau alte operațiuni cu plantele specificate sunt realizate în lipsa autorizației eliberate de CPCD, deci contrar prevederilor Legii nr.382/1999 (în special, prevederilor art.9 și 10 din această lege).

Nu putem fi de acord cu opinia că infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.217 CP RM este o infracțiune materială [25]. Infracțiunea dată este o infracțiune formală (ca și infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.217¹ CP RM). Așa cum am stabilit anterior, sintagma „săvârșite în proporții mari” se referă la obiectul material al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.217 CP RM. Această sintagmă, desemnând parametrii cantitativi ai obiectului material, conferă relevanță penală faptei incriminate la alin.(1) art.217 CP RM. Aceasta deoarece la art.105³ din Codul cu privire la contravențiile administrative se prevede răspunderea pentru cultivarea ilegală a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, în proporții mici și fără scop de înstrăinare.

Referințe:

1. Ionaș A. Legalitatea penală. - București: Metropol, 1999, p.135.
2. Dicționarul explicativ al limbii române / Sub red. lui I.Coteanu, L.Seche, M.Seche. - București: Univers enciclopedic, 1998, p.248.
3. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.363.
4. Boroș A., Neagu N., Radu-Sultănescu V. Infracțiuni prevăzute de Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri. - București: Rosetti, 2001, p.57.
5. Boroș A. Infracțiuni contra unor relații de conviețuire socială. - București: ALL, 1998, p.87.
6. Рачеева С.В. Уголовно-правовые проблемы борьбы с незаконными перевозкой и сбытом наркотических средств: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Москва, 2001, с.182; Турлубеков Б.С. Проблемы совершенствования уголовно-правовой борьбы с незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ по уголовному законодательству Российской Федерации и Республики Казахстан: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Челябинск, 2000, с.95; Майоров А.А., Малинин В.Б. Наркотики: преступность и преступления, с.1999; Гасанов Э.Г. Ответственность за преступления, связанные с незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ: сравнительно-правовой и уголовно-правовой аспекты. - Москва: ЮрИнфоР, 2002, с.113.
7. Humă I. Componentele tehnicii de factură lingvistică și rolul lor în interpretarea normei de drept // Doctrină și jurisprudență. - 2005. - Nr.2. - P.25-28.
8. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2006. - Nr.189-192.

9. Анисимов Л.Н. Наркотики: правовой режим. - Ленинград, 1974, с.112; Готлиб Р.Н., Генейло С.П., Романова Л.И. Наркомания: правовые и медицинские аспекты. - Владивосток, 1988, с.104.
10. Dicționarul explicativ al limbii române, p.890.
11. Прохорова М.Л. Наркотизм: уголовно-правовое и криминологическое исследование. - Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002, с.226.
12. Майоров А.А., Малинин В.Б. Наркотики: преступность и преступления, с.198-199.
13. Ibidem, p.199.
14. Ibidem.
15. Ibidem.
16. Stati V. Răspunderea penală pentru operațiunile ilegale cu plantele care conțin substanțe narcotice sau psihotrope // Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. - Chișinău: CEP USM, 2006, p.547-553.
17. Клименко Т.М. Уголовно-правовые проблемы борьбы с незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ (особенности юридического анализа и квалификации): Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Саратов, 1999, с.137.
18. Humă I. Privire critică asupra conceptelor de interpretare extensivă și interpretare restrictivă // Doctrină și jurisprudență. - 2005. - Nr.2. - P.29-32.
19. Lămășanu D.I. Determinarea elementului material – reflex al legalității penale // Revista de drept penal. - 2006. - Nr.1. - P.71-80.
20. Hadîrcă I. Activități ilegale cu plante ce conțin substanțe narcotice sau psihotrope // Analele Științifice ale USM. Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I. - Chișinău: CEP USM, 2004, p.264-268.
21. Hadîrcă I. Activități ilegale cu plante ce conțin substanțe narcotice sau psihotrope, p.264-268.
22. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială, p.364.
23. Stati V. Răspunderea penală pentru operațiunile ilegale cu plantele care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, p.547-553.
24. Lămășanu D.I. Determinarea elementului material – reflex al legalității penale, p.71-80.
25. Dumneanu L., Mutu-Strulea M. Album de scheme. Drept penal. Partea Specială. - Chișinău: USM, 2005, p.117.

Prezentat la 06.07.2007